

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
10 Ianuarie st. v.
22 Ianuarie st. n.

Este în fie-care duminică.
Redacțiunea în
Közép-utca nr. 395.

Nr. 2.

ANUL XVIII.
1882.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$,
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România 2 galbeni.

Toma Carlyle.

Dacă aruncăm o privire asupra dezvoltării științelor, vedem că în timp de secol nu numai ele au făcut un progres mare, dar și modul predării lor a trecut prin o schimbare radicală. Între altele, ca să vorbim despre istorie, nu așa se scrie astăzi istoria, cum s'a scris pe timpul autorilor romani; Tacitus și Carlyle se deosebesc atât de mult.

Carlyle, renumitul istoric englez, al cărui portret se află pe pagina această, nu a fost un scriitor, care să înșire numai niște date seci; el nu istorisi evenimentele, ca să judece pe vii și morți, ci el umblă printre ele cu puterea imaginațiunii. Acele fapte, cari s'au petrecut înainte cu sute de ani, ni se presintă ca niște tablouri vii, nu numai în general, ci în toate detaliurile lor; vedem înaintea noastră nu numai istoria anilor, ci și a zilelor și a minutelor.

Vedem cum zace pe patul său de moarte bătrânul rege, a cărui viață a fost o mare greșelă; vedem umblând în vârful picioarelor pe netrebnicii curteni, auzim consiliile medicilor, deserațiunea curtesanei regești perdenându-și domnia. Privim pe stradă poporul indiferent, zărim cum se rescâlă acela, auzim vuetul lui, înțelegem pe singuraticii oratori cum vorbesc gesticulând, apoi sclipirea armelor, vedem rușinarea noului rege, asistăm la ședințele posomoritului convent, cunoștem figurele sale marcante, studiam scenele pregnante, pe scurt vedem cum se joacă înaintea noastră acea măreță dramă, care se numește revoluțiunea francesă.

Acesta fu metoda lui Carlyle de a propune istoria.

Scopul lui fu de a cunoșce pe oameni și d'a-i face cunoscuți cetitorului.

Ne înfățișează dară spiritul lor și ne arată ce este omenesc în acela. Acest metod l'a făcut atât de popular pe Carlyle.

În etate de trei-deci și nouă de ani s'a mutat el la Londra, unde ș-a ocupat în curând locul între cei mai renumiți învățați englezi. El muri în etate de 86 ani, în anul trecut.

I. H.

Toma Carlyle.

Două emancipate.

— Comedie în 4 acte. —

(Urmare.)

Hortensia: Singurul lucru care-l înțeleg este, că nu e de tact venirea d-tale la o oră...

Măian: Când cei bătrâni se ședă mai bine acasă. (Privind la Fardescu.) Dnia lui va fi având alte cifre la orologiul seu. (Cătră Hortensia, confus.) Căutam... Ah nu-mi viniă să cred... Aș fi omorît-o. (La parte.) Vorbiă curios mititelul... Eh, lume blăstemată! Pică venin în urechi copilărești. (Tare, cătră Hortensia.) Eh!... d-ta e alta. Ești veduvă... de și ceva pré iute... ađi tóte merg mai iute... și firea femeiească! Ce nu veđi, uiți... În lumea asta îți jócă atâtea înaintea ochilor... Îți stelesc ochisorii. Se ăice, că veduvele sânt mai periculoase decât fetele... Petrece bine, dóm-nă... adeca se petreceți bine. (Ride și se duce spre ușa prin care a intrat. Vorbește șieș): Mai plec încóci la vorba de copil! De unde? Féta mea! (Iese.)

Scena VII.

Hortensia și Fardescu.

Fardescu: (cu un ton leger.) Ce-ai folosit acum? Ei, eu cu d-ta!

Hortensia: (cu mândrie.) Eu... (cu dispreț) cu d-ta? Să nu-ți uiți pëlëria. (Arătă pe mēsa unde Fardescu ș-a pus pëlëria când a intrat.) Te du cu séră bună!

Fardescu: Dóm-nă! Îți cer iertare! Cum se pot repară? Voiesc a face tot posibilul.

Hortensia: Călcătorilor de legi și răpitorilor de numele onest le șede réu luarea unei bune intențiuni, mai cu sémă când se decid, ca de regulă, cam târđiu la ea.

Fardescu: Jur că voiu...

Hortensia: (cu severitate arătă spre ușa cea dintăiu) Poți ieși p'acolo... o vei scđ descúia. (Iese.)

Fardescu singur.

(Se uită după ea cu uimire. După o paușă.) Sēmi resbun? I-aș putē strică... când aș povestí, că ea eră porumbața... Ar perde mult din nimbul în care o ved ómenii... Nu! (După o paușă.) M'a ofensat... Nu! nu! și iēră nu! (Ca și când s'ar mirá de ce a gândit.) Impertinentă față de o femeie ce te-a jucat cu drept... Nu deveni infam, Fardescule!... Se deosebesc... amēndoue... de tóte femeile ce le-am cunoscut până acum. Cine și póte pricepe firea ómenescă? Eră sē mor de nécas, când mi-a scăpat puiculița, și iētă că o admir! ma, iētă c'o ador! Ai învățat, copil bătrân, te du cu lecțiune. (Se uită spre ușa unde a eșit Hortensia.) Fii linișcită, dóm-nă; fii făr de grige; Angelica nu-ți va mai ținé calea. (Îți ia pëlëria.) Scii, că-i frumos a crede, că mai sânt femei oneste? Așă e omul. Ce singur nu ai, îți place să gășești la alții. (Iese.)

Scena VIII.

Întră **Simeon**.

(El aduce o tassă cu pocale și dulcētă. Tassa o are pusă pe o carte mare; o pune pe mēșă cu mult nécas, până ce trage cartea sub ea afară.)

Ean! lucrul meu de séră. Nu me conturbéză pe mine nimic din tactul meu. (Se aude de afară strigēnd: „Simeone! El ăice necășit): Da taci odată... șgomotul bătăliei! (Vre să deschidă cartea; iēră-l strigă. Se duce la ferestă, strigēnd afară:) Ați auđit odată ca se me lăsați în pace, potce muieresci! (Umblă necășit prin casă.) Simeone! Simeone! De ce ai făcut muierile așă guratice, Dumneđeule? Simeone! Ai vedut pe tinerul nostru? Viniă din casa dómnei... Hihih!... i va fi tăiat vr'o rană... Simeone! Hei... deschisu-ți-s'au ochii? A venit frumos, s'a dus frumos... huit! cu vē-

duvia! Simeone! Hai, fuga, fă! Las' o focului carte! N'ai auđit cum bătú la ușe moșintocul? N'avea putere destulă, nu-l auđiră cei din casă... Ce ăici tu, Simeone? Nu cumva va fi fiind desfăcēnd vr'o carte amēndoi? Tot așă le umblă gura! Nu-s trei minute de când au intrat bomba în casa noastră pacnică, și ean! câte combinări au și făcut ele! Muieri și iēr muieri! Le merge móra, of! maica mea! Eu singur om între patru gășce! O gășcă frige, a două curētă, a treia se primblă cu domnișóra cea mică ș-a patra caleă cu ferul... ferul dracului! Me arse și pe mine. Dară eu nu am vreme de arđetura ei! Citesc pe Napoleon... me emancipez și eu. (Bate cu fală pe päreții cărții.) Ean vedeți carte! Mi-l băgară pe omul acel mare cu totul aici! Am ajuns cu cetitul până unde i-a ajuns ciuma pe franțuzii cei sdraveni. (Își șterge ochii.) Mi-au căđut dragi inciumații aceia! Apoi s'a dus el singur, mărețul stăpân! el singur ca sē-i cerceteze în spital... Își mai rup gura niște mojici și spun, că nu eră destul. (Strigă.) Destul eră, nevrednicilor! nu putea chiar el să le lege capul. Frumósă istorie! Frumósă e descrierea vieții lui. Nu pot eu mistui cartea asta cu morișcile aste de muieri. Nu-ți dau pace. Nu mai tac. De-ar mai fi numai aceea cu ferul, ai mai gândi că ar fi sórele din Africa ce le ardea pe bieții franțuzi... dar tóte, tóte... ciuma întrégă!... Da deschidă-i ușa, da închid-o de-i place... va fi om și ea! (După paușă.) Om, fireșce, om. Vorbiți voi cât ve place: eu nu ve cred. Drăguța asta de dóm-nă e drēptă ca sórele ș' adancă întocmai ca filosofii. Ea n'are grige de bărlați; ea e de felul meu, adeca eu m'am făcut de felul ei. Ea scrie, ea ceteșce, ea se face doctor. Nu me va mai duré pe mine capul când va fi ea doctor. (De afară iēr strigă: „Simeone!“) E bătrâna dela frigare. Simeone! Simeone! Ai, Simonositelor! (Ia cartea sub braț și iese cu pași măreți.)

Scena IX.

Angelica și Hortensia întră prin ușa a două.

Angelica: Și așă nu puteam fugi înainte de ați multămi. Stam deci în grădină. Tata trecú pe lângă mine, cetind anc'odată un bilet, pe care apoi îl rupse. Eră biletul ce-mi scrisese Fardescu și în care ăicea, că se decide dar la o întēlnire aci la tine. Ești unica, Hortensie, în care me putui increde.

Hortensia: Aci pot avē drept...

Angelica: Tatăl meu vorbiă cu sine ênsuș: „Mi-l'a dat copilul, ăicēnd că este pentru mama. I l'am luat, am venit ca să vēd decă se póte un atare lucru... trebuie cineva să se convingă... mai bine eu decât Bărcescu...“ Așă vorbiă... „Nu-i drept“, continuă... „va fi fost adresat la veduva“. Cătă neplăcere ț-am făcut.

Hortensia: Nu me supēră. Dar cum a ajuns biletul în mâna copilului?

Angelica: Nu șciú. Se jócă băiătelul lângă mine când l'am primit... îl voiú fi uitat acolo... ah! nu sânt deprinsă, Hortensie!

Hortensia: Te șciú eu, Angelica. Nici nu ai tu lipsă de atari distrațiuni.

Angelica: Viēta care o duc eu e monotóna sânt tot singură. Copilul nu me póte distraze destul. În tóte ăilele tot aceleși nécasuri, aceleși datorii.

Hortensia: Te înșeli tu ênsa-ți, Angelică. Tu nu poți dori distrațiuni în modul inceput de astă séră. Vino, șeđi aci lângă mine, sē-ți numesc eu petreceri demne de una ca tine. (Se pun amēndoue pe sofă.) Ai o loge în teatru. Tocmai se produce o societate română. Ađi chiar se presintă o piesă minunată de marele nostru Alesandri.

Angelica: Este de regulă réu jucată.

Hortensia: Ai dreptate. Nu este însēmnat nu-

mărul aceloră ce ne represintă arta teatrală, și mai cu seamă nu este strălucitor numele aceloră ce ni-a venit acumă cu trupa lor ambulăntă. Înse, îți vorbesc romănesc, te fac cunoscută cu autorii romănesçi. Pune mâna la inimă și recunõece, că nu-i cunoști nici tu ca mai tôte dintre noi. Audi o musică romănescă, veđi un public romăn : și se tredește simțul romănesc. Ț-a fost romănă mama.

Angelica : Zace în adevăr un dulce mister în simțul național.

Hortensia : Ei, veđi dară că se află petreceri, la cari poți luă parte, fără a-ți pune onorea în joc, ba cari îți oferă și avantagiuri spirituale. Nu-ți remăne numai asta una desfătare, o ! câte plăceri ți-se oferă. Dorești amicie ? Ai amice și amici destui. Poți întruni cei mai simpatici dintre ei într'un cerc la tine și astfel Ț-ai satisfăcut dorinței, fără să fi dat causă la desfătarea gurelor rele. Ei ! ai un soț ce te iubește, tu cu o mică ostenelă din parte-ți ai găsi la el o mulțime de sentimente, ce te-ar ferici și cari Ț-ar face evidentă crima ce comit femeile atunci, când gândesc la alți bărbați, având un dulce și frumos drept la cel mai bun dintre ei. Aci dar găsi ai tandreța decă o căutai . . . Ai un copil. Găsi ai un ânger acolo în pătișor, decă cerul îl cereai . . . Ai cărți ; aflai o societate demnă, interesantă în caracterele ce ocur în ele . . . Ai o pênă : ea ne pôte fi confidentă, consolătore . . .

Angelica : Ah ! Hortensie.

Hortensia : Ai tôte, Angelică. Poți trece prin vieță ca pe un drum oblu ; de ce rătăcești pe căi periculose ? Ai lumea întregă în casă-ți, de ce cauți aceea ce te lasă singură în mulțimea omenescă ?

Angelica : Roșesc înaintea ta. Nu vorbești prę târđiu . . . Eră întâia-óră, și tu, tu m'ai scăpat. (Luneacă încet de pe sofă și cade în genunchi înaintea Hortensiei.)

(*Perdeua cade.*)

Actul II.

(Scena represintă salonul lui Mãian. E mobilat după gustul unui cetățan bogat. În giurul mesei șed : Ana, Vespasia, Mãian și Clopoțel.)

Scena I.

Cei de sus numiți.

Vespasia (continuând un discurs) : Cum dic, femeile au început a-și ascunde slăbiciunile lor sub masca șciinței. S'ar puté ele emancipă singure și acasă, când lucrul nu ar sta astfel. Numai le veđi, că-ș pun dnia lor prince-nesul pe nas ; își trag firele de pěr pe frunte, își aruncă câte o zdrênță de șal pe umeri și se numesc studente ? Întră fără de rușine prin academii, prin gimnasie, prin biurouri și prin comptoare. Se aședă lângă tândale bărbătești, cari cu o leneșă paciință ocupă banca școlei câte doue-deci de ani . . . de câte ori fără de vr'un folos ! de câte ori jefuind numai banii din punga părințescă ! pentru de a luă parte la stricaciuni esterne, la femei rafinate și la scandaluri de pe uliță.

Mãian : Auleo ! Nu mai spune predica, soro ! O șciu eu de rost.

Vespasia : Eu vi le-am tot spus. Eu le-am pěrtruns. Se pun acolo înaintea nasului profesorului, string de mână pe colegul lor . . . nu-i decăt o socotelă tótă învățatura.

Ana : Permite-mi, lelișo, ca să-ți contradic !

Vespasia : A pěrtruns aerul modern și prin chignonul teu ?

Ana : Nu se mai pørtă chignoné, lelișă.

Vespasia : Acuma se silesc ca să bage tot în cap înantru și p'afară-l lasă gol.

Clopoțel (iși pipăie capul seu pleșug) : Eu de mult fac modă.

Vespasia : Cu dta e de tot altfel. Sânt prę

iritată ca să-ți spun, că câți ómeni mari erau cam pleșugi. E, trebuie să me revoltez, vędend, că nerușinarea comună îmi strică fundamentul educațiunii ce i-am dat nepótei. Nu-i în ea nici o schinteie din focul meu.

Mãian : Lasă, soro ! Nu-i lipsește mult din schinteia ta.

(Vespasia se uită necășită la Mãian.)

Clopoțel : Se irită cu drept, domnișóra Vespasia. Înima cea tineră e ușor înșelată. Și apoi nu privă óre și domnișóra Anicuța la judecătórea acea aspră, la condemnătórea acea prefăcută, la acea sublimă comediantă în contra depravațiunilor moderne, ca la un fenomen ?

Mãian : Scie ea ce face. Nu-mi necășiți feta !

Vespasia : Așă, tot așă Ț-ai stricat-o. Hai să-i cõsem straițe, să i le îndesuim cu cărți și s-o trãmitem la școli ! Sêu dă-o madamei mediciniste, îți este prietenă și cu cealaltă resfățată a ta . . .

Mãian : Soro ! scii, că-s curios ce se ține de copiii mei !

Clopoțel : Nu se ține tema asta de copiii dtale. E vorba de madame de Train.

Mãian : Of ! guri rele mai sânteti. (La parte.) Abiă întorsei vorba și ean, nu mai tac.

Clopoțel : Veđi că vęduvița asta . . .

Mãian : Bine, Clopoțele, dta, un om care cunoște lumea, un om care cât e điuă șede prin cafelele . . .

Clopoțel : Casină, te rog.

Mãian : Fie și casină locul unde ve duceți voi ca să pipăți și să jocați în cărți. Un om ca dta nu cumva are alte de povestit decăt flęcurile unei vęduve ?

Clopoțel : Trebuie să scii, că dnia ei trece ca una ce se ridică peste flęcuri.

Mãian : Treba ei va fi. Ce-i aveți atăta grige ? Nu este lege la noi ca femeia să móră de loc după bărbatul seu ca în India.

Vespasia : Ce móre acolo prę iute, biete vęduve, aci învie prę curënd.

Clopoțel : Și aci și acolo, efectul unui fel de foc.

Ana : Mor și la noi : prin limbi.

Mãian (la parte) : Sânt nesuferibili. Cât mai întind vorba . . . Of ! ciudat îmi vine. (Tare.) Da lăsați vęduva ! Va fi o glumă nepotrivită.

Clopoțel : Va eși ciudată gluma. Se vede, că dl de Train încă până eră în vieță prinse de veste de pasiunea dnia-ei.

Ana : Șciu. Rudele dnia-lui atăta i-au tocat la urechi . . .

Mãian : (uitându-se cătră Clopoțel) Cu clopotul dnia lui.

Clopoțel : Sânt avocat. Tócă clopotul în melodia aceluia ce-l plătește. Într'o đii sânt chiebat la dl de Train. Zăcea pe patul morții. Me rogă de a-i face testamentul. M'apuc de lucru. Ce-mi dice șiretul ?

Vespasia : De mortuis nihil nisi bene.

Clopoțel (cătră Vespasia) : Nu dic réu de el, ferescă Dumneđeu ! (Cătră cei de față.) Îmi dicteză : „Averea destinată copiliței mele Elena este a se depune îndată după mórtea mea în cassa pupilară, ier restul întreg este al vęduvei mele când ea în restimp de trei ani nu se va mărită ; ba nici nu va da motiv la o astfel de presupunere . . .

Ana : Eră înșelat omul . . .

Clopoțel : Șciea el ce face. Iecă ! Veni sêra de ieri, și averea dnia-ei deveni dubiosă.

Ana : Ómenii vreu să șcie, că dl de Train nu a putut face astfel de dispoșițiuni.

Clopoțel : Ce vreu să șcie ? Nimic nu șciu. Am

fost acolo; nu sînt copil ca... cîte o domnişoră tineră. Ne ţinem de testament.

Măian (la parte): Nu ar fi fost necasul, decă nu me duceam eu ca să bat pe la uşe. Ce am căutat eu a umbla după inocenţa fetei măritate? (Uitându-şi de sine, vorbeşte tare.) Nu va fi nedreptate această? Încă nu s'a măritat.

Clopoţel: Au dat motiv...

(Va urmă.)

Alesandrina Mateiu.

Ah! du-te!...

Ah!... du-te tu suspinul meu,
Departă se te duci mereu.

Şi de-a mea jale nimănui
Pe unde-i trece se nu spui.

În lume se nu te opreşti,
Pe vînt se nu te risipeşti.

Te-du 'n întinsul nesfîrşit,
De dorul meu călăuzit.

S' acolo se rămăi perdat —
În lume de nimeni şciut!

Veronica Micle.

Despre păcatele noastre igienice şi despre multe altele.

— Conferinţă ținută în sala mare a institutului teologico-pedagogic din Arad la 31 decembrie 1881. —

(Fine.)

III.

Prototipul simpatiei nemărginite faţă de aerul liber îl găsim la marinari. Marinarii sunt încuscriți până la moarte cu aerul, ivescă-se asta în formă de zefir, vînt sau uragan. Urme neşterse de plăcută aducere aminte mi-au întipărit aceste figuri sănătoase şi pururea vesele, când în primăvera trecută avui întâia oră fericierea d'a gustă plăcerile călătoriei pe mare.

Eră o frumoasă sēră de maiu. Corabia care avea să ne ducă la Constantinopolea, pornise cu noi din portul Varnei. Obosiți de călătoria ce făcuserăm dela Bucureşti prin Giurgiu şi Ruşciuc până la Varna, închiși în vagon fără întrerupere, ne simțiam ca deslănțuiți în spațiosul salon al corabiei. Numai decăt ne aşedaram la mesă şi conversam cu căpitanul şi alți doi ofițieri ai batelului despre plăcerea călătoriei pe apă; mai adaugând eu că calea ferată este din toate căile de comunicațiune cea mai neigienică.

Deodată toți cei dela mesă, cu excepțiunea ofițierilor, încep a se închină făcend mētăni involuntare, de ajungeau cu nasul până în mesă. Vasul ajuns în largul mării se clătina cu noi tot mai tare, şi un fel de ametelă şi grētă caprinse pasagerii. Într'un moment se retraseră toți în cabine. Eu făcui asemenea, pentru că Bedeckerul ce-l aveam la mine ne spunea, că fiind marea viforōsă, spre a nu fi atins de bōla de mare, se te retragi în cabină şi se te culci, păstrând poziția horizontală cu fața în sus.

Idea, ca eu se stau culcat în fundul corabiei, atunci când încă nici nu vedusem pe bună cale marea, nu me mulțamiă de loc. Sar repede din culcuș, me învelui bine într'un palton gros si me urc pe co-

perișul corabiei, unde afară de mateloți nu eră nici un suflet.

A, ce altă viață e aci, par că eram în alta lume. Ce colosală deosebire igienică! Colo jos în fundul vasului un aer nădușit, plin de fum și aburi stricați, căldură moleșitoare și orbă întunecime, sus imensă atmosferă, pură și prōspetă precum a lăsat-o Ddeu, o temperatură recoriță de zefirii Bosporului, cari pornind din spre cornul de aur se condensară într'un vînt ușor ce legănă ritmic undele și corabia. Asupra noastră maestosul firmament plin de stele lucitoare; de cătră apus valurile licurinde în reflexul sōrelui scăpētat. Jos pasagerii moleșiți și slăbănogi zăcend în spusa păcatelor igienice, cari asupra unora au și început suplicii resbunării, sus figuri marțiale de marinari, bărbății virtuților igienice cari gustă din cupa plină plăcerile ce întinde darnica natură celor ce o șciu prețui. M'am postat la mijlocul corabiei, unde legănarea e mai puțin simțită, și de unde aveam prospect nemărginit în toate direcțiunile. Contemplam natura și invidiam ōmenii din jurul meu. Mateloții, acești atleți din ōstea lui Neptun, cu peptul și grumazul descoperit, îmbrăcați în simple vestminte de pânză cu o cașchetă mică pe cap, ușoră ca frunța, cu o pipșora în gură, veseli ca cum al lor ar fi vistierile Bizanțului, pe când ei în realitate nu au alta, de cāt comōra în adevēr cea mai scumpă, sănătatea. Mateloții erau italieni, sudiiți austriaci. Eu voiam să aflu cauza pentru care toți pasagerii s'au retras în cabine.

— Nu cumva se apropie vr'un vifor? — întrebai pe unul din ei în o limbă romănescă sucită pe italieneșce.

— Non, signore, marea de mult timp n'a fost linișcită ca aci, însă Marea Nēgră e totdeuna mai viforōsă de cāt cea adriatică seu decăt oceanul pacific. Pasagerii, — contină marinarii, — nu prē obicinuesc a eși pe acoperiș când sūntem în plinul mării. Măne la amēdi întrăm în Bospor și atunci nu rămăne nimeni în cabine.

Nespusă simpatie m'a prins de mateloți și de meseria lor eminentă igienică. Decă n'aș fi medic, cugetam, marinari m'aș face. Ce păcat că românii nu îmbrățișeză această carieră frumoasă și sănătoasă. N'ar fi mai bine decăt acei tineri cari numai de frica cătăniei vin la teologie, nu din devotament, seu aceia cari absolvend cursul, în loc se mērgă la țēră se binevestescă evangelia moralei și a igienei, stau în oraș în cancelăriile advocaților, seu se fac diurnisti pe la ofiții lumești; n'ar face mai bine acestia decăt s'ar înrolă de marinari, unde peptul nu se usucă de pulberea actelor și spinarea nu se ghibeșce de gugulitul la mesă? Au nu e paș nesocotit a părăsi o carieră, cariera preoțescă atāt de sublimă, pe cāt de sănătoasă, pentru o esistență precarie cum este proletariatul inteligenței de această categorie.

S'a probat cu cifre, că dintre toate clasele inteligente cei mai sănătoși și mai lung trăitori sūnt preoții dela țēră, iēr cei mai bolnăvicioși sūnt și mai puțin trainici, ōmenii birourilor din orașe. Lucru natural. Țēra a lăsat-o Ddeu, iēr orașele sūnt făcute de mână omeneșci!

Acufundat în aceste meditațiuni asupra păcatelor noastre naționali igienice, ved că un bărbat vine din corabie în sus pe coperiș și se apropie de noi. El făcea inspirațiuni forțate, pe când eu batista își ștergea sudorile de pe față.

— N'am mai putut suferi nădușela de jos, — începū pasagerul, — a trebuit să viu pe coperiș, de și nu me simt bine, căci m'a cuprins recela de mare, și astma (respirațiunea grea) iērăș a început a me tortură!

L'am îndemnat să continue cu inspirațiunea po-

tențată întorcându-se cu fața spre vânt. Aerul curat de care în scurt timp și-a implut plămânii i-a adus ușurare. Adevărat balsam vindecător. Omul meu a ramas și după aceea pe acoperiș, a devenit vesel și în buna sa dispoziție mi-a istorisit și aceea, că de naționalitate e polon, și 9 ani a stat în funcțiunea statului otoman ca inginer în Constantinople. A fost decorat cu toate ordurile sultanului, începând dela ordul Medjidie până la marele cordon al ordului Osmanli, numai lefa nu și-a primit-o de trei ani. Din acest motiv călătorește în România, unde se plătesc diregătorii de stat. I-am poftit succes bun, și i-am prtit, ca nu cumva să-l lăpede ordurile, căci în România anevoia va da de un om, bărbat ori femeie, care să nu fie decorat.

IV.

Dlor și dnelor! V'am ȃis dela început, că am să ve întretin cu o predică igienică. Voiam a țelcui de-a rëndul toate cele 7 taine igienice, ilustrând darul fiecăreia cu unele păcate ce se comit contra lor. Dar ce să veđi, lucrul e mai greu decât cum mi s'a părut la început. Mulțimea păcatelor de această specie face legiune. V'am ținut până acuma cu vorba divănind numai despre aer și păcătoșii acestuia, și ietă că sunt espus acuma eu a fi acusat și nu fără cuvânt, că consum aerul cel scump pe conta Dvostre. În adevăr așa este. Eu care vorbesc, inspir mai mult aer și consum mai mult din oxigen, decât Dvostre cari imi dați onărea ascultării. Apoi atențiunea încă se descordă acolo unde cătățimea oxigenului se micșorează. În loc de oxigen sângele se încarcă de spusa productelor stricate; acest sânge îngroșat se urcă în creeri, face capul greu, fața devine roșie și aprinsă. Mulți dintre dvostre, dar mai vėrtos gingașele dame le veđ cu obraji roși, probe vii și frumoșe despre adevărul celor ȃise.

Cu toate astea dlor și dnelor, me scusați că cutez și pentru mai departe a încercă să pironesc atențiunea dvostre asupra predicii mele. O fac această sub pretestul nostru favorit „presente medico nil nocet“, bine sciind și aceea că colo în biserică predicile nu pré obosesc atențiunea dvostre.

Să incheiu cu o întrebare a sezonului în care ne aflăm, cu *postul*.

„Postu-i pentru prost! O maximă modernă pe care voiesc a o întorce și garnisi puțințel. Făcend asta, intru în dominiul „medicinii pastorale“, această disciplină frumoșă și sublimă, care la toate facultățile teologice de frunte din străinătate se propune, cu deosebire însă la acele catolice. În Blaș au ocașiune și românii a o cunoșce, căci de câțiva ani și acolo se propune acest studiu.

Ce este Postul? Înfrênarea stoicescă a poftelor trupești, abstinența ascetică dela toate acele bucate cari încarcă stomacul și moleșesc pe om, făcendu-l neapt spre a se ocupa cu de ale sufletului. Sfinții părinți instituind postul în formă pragmatică, au oprit mănecarea de carne și de toate surogatele animalelor. Atunci s'a întemeiat *vegetarismul*, și sfinții părinți ai religiei noastre vechi orientale au fost apostolii celui mai curat și genuin vegetarism.

Au urmat însă alții de religie nouă, cari găsind de pré aspru stoicismul postului oriental, au inclinat mai mult spre epicureizm, vestind că nu e păcat a mănecă și în post nuci, lapte, ouă, brândă. Acestia sânt vegetarianii moderați. Românul ȃice „decă pot mănecă oul, mănecă și găina“, și „pentru ce să nu mănecă vaca decă-i pot bė laptele?“ Și în adevăr bietul țeran — sânt încă mulți de aceia — a ramas fidel vegetarismului original, strămoșesc. Românul care postește, e mai vegetarian decât vegetarianii moderni, cari umblă pe la congrese vegetaristice unde la banchet mănecă redichi și toastăză

cu limonadă, ier acasă il așteptă biftec cu vin roșu de Bordeaux și Meneș.

E faptă, că sânt sate întregi unde românii creștinii și astađi posteșce toate posturile, pe când în postul Crăciunului coșul e plin de nuci — de șoncă și cărnați. Apoi și aceea e constatată, că „domnii“ nici cei dela sat nici cei dela oraș nu posteșce.

Bine e așa? Nu. Bine e o postii? Nimic mai igienic decât postul și încă „postul curat“ al românului. Cu toate astea igiena are unele obiecțiuni în privința posturilor și doctorii trupurilor pretind unele reforme dela doctorii sufletelor — în interesul turmei.

Maxima păcătoșilor igienici „postu-i pentru prost“ trebuie întorsă. Nu prostimea — țeranii, ci domnii, cei civilizați ar trebui să posteșcă. Țeranul și când nu e post, trăeșce mult mai frugal, mănecă bucate mai simple, decât domnii cari cât e anul de ȃile consumă cele mai complicate produse ale artei culinare. Selăvia gastrică ține pe unii atât de tare injugați de tirănia poftelor stomacului, în cât nu sânt capabili nici o singură ȃi în an a postii post curat. Dela o vreme însă mașinăria burtei se strică. Molochul mai nainte atât de puternic, stă în loc sub cea mai mică sarcină și toate pârghiile câte în formă de caviar, sardinia, heringă se aplică pentru a-l mișcă din loc, nu folosesc nimica. Atunci se chiamă medicul, i-și mărturiseșce păcatele și acesta dietăză păcatosului cel mai greu din canonele igienei: dietă strictă v. s. ȃ. post curat. Dar de câte ori n'ajută nici asta, și un supliciu lung este pedepsa. Casuri de aceste să nu credeți că sânt rare. Montesquieu ȃice „dejunul omoră jumătatea Parisului, prândul pe ceialalta jumătate“. Afirmățiunea marelui jurisprudent francez o probează toți medicii cari au practica pe la clasa plutocrației. Esist bôle speciale domnești cari le-am puté numai privilegiile domnilor. Aceste sânt homoroidele, habitul apoplectic și ca bôla catexochen și omenilor bogăți și hăloși podagra.

Ce rezultă din aceste înșirate? Acea ca postul e pentru domni. Câți sunteți chiamați a predică igiena morală și fizică, eșțiți și dați mână intru a convinge prin esemplul vostru că fără post nu e mântuire.

Dela

„Acele ziduri și palate
Unde zac mii de păcate“

să ne întorcem ierăși la opincă, să vedem cum posteșce talpa țării? Dlor și dnelor — rėu! Țeranul român, muncitorul perpetuu, tulpina gintei noastre, elementul cel mai pur și nevinovat al națiunii, are să suporte nu post lung și greu par că el e condamnat să espie păcatele domnilor. Decă am susținut mai nainte ca domnii să posteșcă și încă cât de mult, despre țeran trebuie să recunoșcem, că posturile pentru el sânt pré multe și grele. Să cugetăm la aceea, că țeranul și afară de post de multe ori posteșce — pentru că n'are carne să mănecă. Apoi cel ce munceșce are trebuință de mai substanțios nutreț decât cel ce odihnesce. Precum cei ce sburdă în mănecare sufer de bôle speciale, urmări ale voracității, astfel și lipsa de nutriment d'ajuns trage după sine bolnăviri grave.

Scrofulosa, lungórea (așă numitul „Hunger-Typhus“) scorbutul, pelagra (o bôla de pele periculóșă ce domneșce în România) băntuiesc cu prevalință clasa sărăcimeii. Dl Felix din București ȃice că țeranii din România din posturile lungi se bolnăvesc de scorbut și pelagră.

Din punct de vedere igienic ar fi de dorit ca posturile cele mai lungi nu ierna să se ție ci vėra.

Ierna omul are trebuință de căldură, și toate alimentele sale au să fie de acele cari coarservă căldura animalică. Aceste sânt tocmai grășimele, adecă carnea și surogatele sale. Vėra omul trebuie să-și stimpere căl-

dura proprie, și atunci corpul cere materii recortitoare, cum sînt alimentele de plante.

Nu știu în cât permit aședemintele bisericeii noastre astfel de reforme; atîta însă știu, că interesul sanitar al poporului nostru reclamă cu înțelire o atare schimbare. Biserica noastră e autonomă și liberală, susceptibilă de reforme salutare, și eu sper că sfinții părinți ai fiitorului congres, — după ce-și vor fi pus la cale cestiunea despre a două căsătorie a dlor — numai decît vor pune pe tapet cestiunea posturilor.

Cu aceste am finit dlor și dnelor mărturisirea unei serie de pcate igienice.

Dr. G. Vuia.

Seri de iernă!

Pe sub ceriuri se întinde, ca ș-o nupțială salbă,
Un vestmēt de nea, ce lumea o preface 'n mare albă;
Din bārlogul de sub stāncă se aude cānd și cānd
Miorlāirea 'nfricoșată de Ursōică ș-Urs flāmānd.
E un frig ca 'n Bobotēzā numai cel ce e pe munte
A mai auzit sē 'nghete picuri de sudori pe frunte.
P'un așā sicut de vreme sē scobōrā-Urit 'n lume
Și nu-l poți alungā numai cu povești, cu ris și glume;
Tinerii de pe la sate se adunā 'n șeșātōre,
Spun povestea lui Statu-Palma, ș-apoi rid sē se omōre.
Povestesc de Cenușotca, ce-o mai poreclesc și Cucea
Și spun mii și mii de basme de strigoi ș-Ucișā-l Crucea.
Fetelor de fricā-adesē — fusu 'n mână li s-opreșce,
Fēt frumos sare de-alături, lacom fusul le rāpeșce,
Și copila sficiōsā și-l rescumpērā roșind,
Lelea Nuță se coteșce cu vecinele-i pe rēnd.
Ca la mama Cātrāniță nici mai veđi o șeșātōre,
Dar nici povești ca și dēnsa nu mai șci un om sub sōre:
De strigoi, de Priculiciul, de Pēcālā cel vestit,
De Cicot, de Sfarmā-petri, ce o lume-a îngrozit,
De Serilā și Murgilā, de copii cu pēr de aur,
De nēsdraveni fārā nume, ce se luptā cu bālaur,
De Lārgilā și Lungilā, Uriașul furios,
De Ilēna Cosinzēna și de māndrul Fēt-frumos,
Cāt adesē toți în casā nici cutēz-a rēsufilā
Ș-opāețul de pe vetrā se stinge fār' a-l suflā;
Apoi șci ea ș-alte lucruri, șci ș-arunce faptu 'n ochi,
Șci sē tipe cusutoriul, sē descānte de deochi,
Și cu-o vorbā sē-ți aducā peste țeri împērāteșci
Cālare pe o prāginā pe acela ce-l doreșci.
— Multe lucruri minunate mai șci mamā Cātrāniță!
Dice-Anuța lui Terinte, un hujor de copiliță,
Cu ochi vfi ca două stele, ce pāreau însă 'numbriți
Și 'n o cētā de durere și de lacrimi învēliți,
Mi-ar plăcē sē vēd cu ochii un voinic venind cālare
Pe-o prājinā de alunā, alergānd în nōptea mare,
Mi-ar plăcē sē vēd cu ochii și ș-admir a ta șciință.
Și nevestele cu gele privesc dalba copiliță,
Se cotesc una cu una, și-și șoptesc o vorbā 'n tainā:
'Ancā tot il mai iubeșce, vai! de inima-i sērmanā!
Cātrānița măgulitā, i respunde cu 'ngāmfélā:
— Despre-acēsta, draga mamei, sē nu ai nici o 'ndoielā,
Numai tu s-ascuți de mine, sē-mi dai tot ce eu ți-oiu cere,
Și marți nōptea 'n međul noptii, cānd și vēntu-i în tăcere,
Și dorm apele prin gārle, și în casele pustie
Ș-adun Jelele nebune și 'ntind hora 'n veselie,
Și 'n rēscrucile de drumuri, duchurile necurate
Se 'ntālnesc și prind la trēntā, luānd una-o sutā 'n spate,
Și alērgā în o clipā din o lume 'n altā lume,
Pe sub ceriu pe sub pāmēturi, pe cārari fārā de nume,
Ți-l aduc de ori și unde peste nōue mări și țeri

Sē-l veđi și petreci cu dēnsul dulci și tainici rēsfāțeri.⁶

Tōte-ascultā cu sfielā pe-a duchurilor stāpānā
Și de fricā și cutremur li s-opreșce fusu 'n mână;
Și cānd gatā Cātrānița, par cā și ea se 'nfiōrā,
Si nici una nu cutēzā ca sē đicā-o vorbā chiōrā.
Copilița vērșā lacrimi, mii de gānduri o repun,
Și Pepelea la ferēstā isbugneșce 'n ris nebun.

V. B. Muntescu.

Despre ghietari și lavine.

Mulți dintre onor. lectorii vor fi auzit sēu cetit despre „munți de ghiatā“, despre „ghietari“, despre lavine și morene; însă puțini vor fi în pusețiunea a-și imaginā purcederea, natura realā a acestor fenomenuri fōrte miraculōse din cursul naturei eterne! De aceea mi-am propus cu acēsta ocaziune a lāmuri aceste lucruri importante cu o descriere simplā și ușor înțelegibilā, sperānd, cā ea va fi bine primitā din partea on. Red. și a stim. cet. ai fōiei „Familia“.

Dēcā luām în considerațiune suprafața uniceilor țeri după forma și modul innālțături lor peste nivelul mării, apoi aflām în tot locul o varietate fōrte mare. În general se pōte cunōșce o innālțare gradatā dela mal cātrā internul țerii, și adecā pānā la o determinatā liniā, unde se grāmādesc massele continentale la cele mai importante innālțimi. Între aceste se despart luncile, cōștelor se însoțesc șesuri, sēu josimi cu pāșuni verđi, cu rīuri și cu lacuri, pe lāngā aceea se întind pustii mari și deșerturi enorme, care sūnt acoperite cu nāsip sēu cu petrii solide. Prin tōte aceste primesc unicele districte caracterul lor, ierā acēsta calitate eterogenā a suprafeței pāmētului are o mare influință asupra manierei, asupra relațiunilor comerciale etc. ale uniceilor popōre. Mai înaintāgiōse pentru prosperitatea plantelor, pentru necesitatea animalelor, dar mai vērtoș pentru cea a omenilor sūnt acele țeri, cari posed o varietate a suprafeței pāmētului în relațiuni și întinsuri potrivite sēu ēnsuși mici. Prin urmare: unde munții nu sūnt prē innālți, cāmpiile nu sūnt prē întinse, acolo prosperēzā mai bine tot, ce are vitalitate. Una, în privința acēsta fōrte preferitā calitate aratā Europa, în care locuim noi. De aceea e acest continent în comparațiune cu mārimea sa mai tare împoporat și domneșce ořeși cum peste tōte celelalte părți ale lumii.

Acele grāmādături de pāmēturi și de petrii, cari au o innālțime de peste 300 de metri, cari sūnt adecā mai innālte decāt planul din apropierea lor, se numesc munți, ierā dēcā sūnt aceste grāmādături mineralice mai înjosite, apoi le numim: deluri, colini. Munții apar fōrte arare ori isoლაți pe șesuri și îndepārtați de alt? masse innālte. Acele innālțimi, cari se vēd în unele locuri plane, sūnt mai de multe ori vulcani activi sēu amortiți. Dēcā sūnt munții sēu delurile prin o basā la olaltā împreunați, și adecā așā cā aceste formēzā o liniā drēptā, unghiularā sēu curbā, apoi atunci se numeșce acēsta legăturā șir de munți.

Așā forma, ca și innālțimea munților e fōrte alternativā și se pōte dice, cā ambele aceste deprind mai mult sēu mai puțin dela construcțiunea, dela compusețiunea și dela alte relațiuni geologice și meteorologice. Forma munților o vedem d. e. ca o crēstā de mur sēu ca un turn derimat apoi ca o grupare a masselor în forma unor terasse colosale, ș. a. m. (D. e. „Detunata“ de basalt din munții apusenii ș. a.)

Cu mult mai însămnatā e însă innālțimea munților, despre care vom vorbi mai detaiat. Spre a avea o idee curatā despre innālțimea unui munte, nu e destul a sci innālțimea vērfului acestuia peste locul vecin; cāci acest teritor din urmā pōte se fie mai innalt

decât alt loc și mai înjosit. În modul acesta nu s'ar pute cu siguranță nici aceea ști : cu cât e un munte mai înalt decât altul. De aceea se socotește înălțimea tuturor munților, delurilor și a țărilor după un nivel, care are în tot locul pe întregul glob pământesc o înălțătură egală, și acesta e suprafața mării.

La primul moment se pare, că o măsurare a atare e peste puțină de a se întreprinde sigur, mai cu seamă decât voim se măsurăm înălțimea unui astfel de munte, care e foarte îndepărtat de mare. Acesta însă nu e așa! Spiritul omenesc a aflat un instrument, cu care poate ajunge la un rezultat destul de îmbucurător relative la acesta măsurare, fără ca să se folosescă de prăjini sau de catene de măsurat. Un astfel de instrument, care se întrebuițează la măsurarea importantelor înălțimi și care arată : cât e de potente apăsarea aerului atmosferic spre argintul viu din o țevă de sticlă, astfel de instrument se numește barometru.

Este faptă dovedită adecă, că aerul exercită pe un munte înalt o apăsare mai mică spre argintul viu din barometru, decât cum se vede în jos la picioarele aceluia său pe malul mării. Căci aici jos e aerul mai greu, și cu cât e muntele mai înalt, cu atât mai ușor e aerul în acel loc înalt și cu atât mai mică său mai slabă e apăsarea spre argintul viu, așa, că acesta nu se suie așa de sus în țeva barometrică. Dacă se compară deci înălțimea stărei argintului viu de pe vârful muntelui cu cea dela pôlele acestuia. apoi se poate după acesta socoti : cât de înalt se ridică vârful muntelui peste locul din pregiur. Ieră decât se socotește în asemenea mod : cât de înalt stă locul din giurul muntelui peste nivelul mării, apoi e destul, decât se adaugă acesta înălțimea la înălțimea muntelui, și atunci se va ști înălțimea muntelui peste suprafața mării.

Este lucru în general cunoscut, că aerul atmosferic încungiură pământul în toate locurile și exercită necurmat o apăsare pe toate părțile suprafeții sale. El devine tot mai subțire și mai ușor, cu cât mai tare ne urcăm spre înălțime, și de aceea e apăsarea aerului pe munți mai mică, decât cum e pe câmpii înjosite. Prin urmare decât ne suim pe un munte foarte înalt, apoi resuflarea se îngreunează într'o măsură crescândă ; la totă respirațiunea se ia în sine cu mult mai puțin aer și ne simțim oșei-cum anuatici : ieră decât ne urcăm la o înălțime și mai importantă, atunci începe a curge sânge din nas, din buze, pelea legăturii de ochi roșește și resuflarea dispăre, adecă ne nădușim.

Însă aerul atmosferic nu devine cu înălțătura numai mai subțire și mai ușor, ci totodată și mai rece. Pe pôlele unui munte înalt cresc plante, cari alterează de aceea, cari le aflăm la o înălțime mai îndepărtată. În jos poate să prospereze foarte bine vinul și fructe sudice, ceva mai în sus încă mai vegetează spineturi și unii arbori frunzoși ; apoi și mai sus cresc numai tufi și plante de stânci, până în fine nu se mai vede altă ce, decât ghietă și neauă. Cea din urmă, adecă neaua, se numește neauă eternă, pentru că acesta acopere înălțimile munților ieră și viera, fără ca să dispară verodată pentru totdeauna.

Acel loc pe un munte, unde începe neaua eternă, se numește linia său marginea de neauă. Acesta nu e întinsă pe variabile ținuturi în egale înălțimi peste nivelul mării, ci în țările mai calde se află cu mult mai înaltă, decât în cele mai frigurose. În zona caldă e acesta liniă circa 4400 metri peste suprafața mării ; în Europa mediterană, pe Alpi, începe acesta la o înălțime de 2260 metri ; în partea nordică a Șvediei și Norvegiei se află la o înălțime de 930 metri, ieră pe insula Spitzbergen (în marea ghietară de nord) e întregul

continent acoperit cu neauă eternă, otarul de neauă concade aici deci cu suprafața mării.

Însă aceea, ce se numește în viața comună : neauă eternă, s'ar pute însemna mai bine ca ghietă eternă ; căci acele masse de apă înghietată, cari acoper munții înalți în o colosală întinsură și dimensiune, sunt numai în părțile cele mai de sus cu neauă acoperite, ieră în interiorul lor constau din adevărată ghietă, a cărei primitivă epocă formatrică e necalculaveră și se reduce de cei mai mulți geologi la timpul formatric al munților înalți, peste cari sunt acele masse grămădite. Ele se află preferiver pe munții înalți ai zonelor stêmperate și mai frigurose, și arare-ori în zonele calde, pentru că aici e marginea de neauă cu mult mai înaltă.

Acesti munți de ghietă seu aceste piramidele stânci acoperite cu neauă și cu ghietă se numesc adese ori ghietari, ce însă e absolute fals. Un ghietar (germ. Gletscher oder Ferner) nu e munte, ci numai o grămăditură de neauă și de ghietă într'o vale a unui munte, care se delasă sub marginea neuei.

Se ne închipuim pe un munte înalt din jos de otarul neuei a muntelui de ghietă o luncă strimtorată de stânci, eliberată de neauă și de ghietă, prin urmare înaintea formării unui ghietar. Acesta luncă se întinde mereu-mereu pe șes, ce se întâmplă adese ori după mai mulți kilometri. De ea se grămădește necontent neaua, care cade pe munți în decurs de nouă luni dintr'un an. Tot vântul duce cu sine din înălțimi totodată și neaua în o astfel de luncă scutită. Așa se grămădesc masse peste masse în cățăimi și dimensiuni importante, pe lângă ce massele de din jos se apasă foarte potente de greutatea celor de din sus, formând în modul acesta straturi foarte solide. Timpul scurt de viera aduce ploie și vânturi calde, suprafața neuei se topește și apa străbate din ce în ce neaua în adâncimi consideravere. După trei luni însă ierăși urmază ierna, recela mare de nouă luni preface neaua înmoiată în ghietă și înmulțește massele sale de nou cu greutatea de neauă. O luncă în modul acesta până la oșesticare dimensiune cu ghietă implută a devinit deci la aceea, ce se numește ghietar. Massa de ghietă zace pe fondul foarte inclinat și neaua de nou cădută peste acesta face sarcina tot mai grea. Viera urmază din sus o topire mare, din care causă apa topită curge în jos în cățăimi abundante. Însă și în timpul de iernă mai strictă durază acesta scurgere în continuu, pentru că prin căldura pământului se topește nencetat stratul de mai jos, rezultându-se adecă o apă puternică. Prin acesta și prin acțiunea gravitațiunii se întâmplă, că întreaga massă de ghietă și de neauă alunecă în jos fondul plecat și luncos și naintază nentrerupt mai adânc. Ea ajunge prin aceea departe sub linia neuei eterne până cătră ținuturile locuite, până cătră câmpiile inverđite și până la mijlocul frumos al voluptoselor păduri.

Însă după esaminările acurate ale învățaților din timpul mai recent mișcarea ghietarilor nu e alunecare în jos pe planul inclinat, ci e o adevărată curgere. Adecă ghieta de ghietari nu e compactă și străvedătoare ca „ghiața generală” a noastră, ci ea constă din mai multe bucăți rotunde seu unghiulate de mărimea mazărei său a alunei. Aceste n'au conexiune foarte solidă între olaltă, ci sunt împregiurate de o ghietă beșicosă — ca o spumă — din care se pot scote afară una câte una, după ce apoi se sparge întreaga massă în neregulate țânduri de ghietă. Bucățile sunt deci capavere de o dislocațiune peste și lângă olaltă. Acesta capacitate urmază de acolo, pentru că massele ghietarului curg la margini cu mult mai mereu decât la mijloc, tocmăi ca apa unui fluviu : care curge în spre mal mai mereu, decât cătră mijloc.

Mișcarea ghietașilor e din când în când însoțită de o pocnitură potentă, care se rezultă prin crepături purcese în ghieta de ghietașari. Aceste periclităză foarte umblarea pe ghietașari, și de aceea sunt prevedute persoanele cu ocaziunea suirei acestora cu prăjini lungi, care rămân aședate la marginile crepăturii, ca să nu cadă cumva călătorul în ea prin un pas neprevădător. Său decă călătoresc mai multe persoane la olaltă, apoi se țin împreună în legătură prin o fume, că, decă s'ar cufundă unul dintre ei, ceialalți s'el potă scôte afară. Pe ghietașarul Sulitelma din Norvegia s'a nenorocit într'o crepătură afundă la începutul seclului trecut o parte foarte mare a unui soi de laplandezi. Peste 400 de persoane s'au tras cu ver-o 3000 de cerbitarandi din Șvedia cătră Norvegia ca să caute nutremț pentru turmele lor. Până la trei sănii din urmă, ai căror conducători nu mai auziră di ntr'odată nici un sunet de clopot și nu au mai vedut nici o sania în naintea lor — ceialalți au dispărut fără urmă în abisul misterios și grozav; ei au fost fără indoielă adormiți, căci cei scăpați nu au audt nici un vaiet, nici o strigare după ajutor, ce ar fi fost — foarte natural — lucru de giabă.

Astfel de crepături ale ghietașilor produc în unele locuri cele mai miraculoșe forme de bucăți de ghietaș: pilastrii, table, cubi, piramidi de marimea turnurilor se împing între olaltă în modul cel mai alternativ, făcând astfel spectacolul întregului fenomen și mai grandios, de cum e și fără de aceea.

Pe mărginile laturale ale ghietașilor sunt pururea întinși troiani de petrii mari și innalți, cari se duc de urnirea masselor de ghietaș în jos și se numesc morene. Âncă și la marginea de jos a tuturor ghietașilor se află o astfel de morenă. Aceste sunt de multe ori de o innălțime de mai multe sute de metrii, și masele de petră, din cari constau ele, s'au răpit în jos de ghietaș din innălțimea luncei de ghietaș.

Inșe nu trebuie să credem, că ghietașarii se produc în modul de sus atins în continuu. Înaintarea lor în jos se întâmplă fără indoielă necurmat, și adecă primăvera și vera mai tare, decât alt când. Ieră decă au ajuns la ôreși-care josime a luncei, apoi se arată prin topirea ghietașei o pausă: o retragere părută, ba o clatinătură încoci și incolu.

Colorea ghietașilor e mai de multe ori albă ca laptele; în crepături și acolo, unde plutesc unice masse de ghietaș libere pe deasupra, e colorea verde ca marea seu vêneta ca vitriolul de aramă; ieră une-ori arată ghietașarii o colóre sură seu negricioșă, ce devine dela variabile minerale. Pe suprafața lor stau ici côlea bucăți mai mici seu mai mari de petrii, care cășună prin acțiunea rașelor de sôre topirea ghietașii și formarea unor găuri în ghietaș. Aceste sunt rotunde seu eliptice, ca o variabilă afundime și dau ghietașilor un esterior ca un burete găuros. Curiôse sunt și mesele de ghietașari, adecă bucăți de stânci, cari zac pe pilastrii subțiri de ghietaș, tocmai așa, ca cum stă căpățina unui burete pe cōda sa. Aceste mese purced prin aceea, că ghietaș din giurul unui bolovan de stâncă, care se află pe suprafața unui ghietaș, se topeșce, ieră prin umbra, care o aruncă acesta, rămâne talpa sa netopită. În alte locuri, și mai cu sēmă în părțile de mai jos ale ghietașilor se deschid de multe ori prin desghietarea ghietașii de lângă pământ boltituri mari, așa numite peșceri de ghietașari, care pot se fie mai multe sute de metri de afunde și de innalte, dând prin lumina de din afară verde seu azuriu străvêdătoare o priveliște magică.

Prin scurgerea neintreruptă a apelor de ghietașari isvovesc păriuri, din cari își au multe fluvii purcederea lor; așa d. e. Renul isvovesc din Alpii Șveției și adecă din mai multe isvove ale ghietașilor de acolo. Pe in-

sula Islandiei se află un ghietaș cu o periferiă de 150 mile pătrate, al cărui interior nu-l cunoșce pân'acum nici o făptură omenescă; dela marginea lui isvovesc mai multe vini, cari îndată după purcederea lor se împreună ca riuri importante.

Ghietașarii din nordul innalt sunt cu mult mai numeroși și mai întinși, decât cei din zonele moderate, d. e. din Șveția seu Germania. Căci acolo, unde e căderea nêuei pentru apropiarea mării cu mult mai colosală, sunt și cauzele în cele mai bogate măsuri pentru necurmata producere a ghietașilor. Ei dau tot'dodată ocaziune — prin alunecarea în mare și prin despicairea uniceilor bucăți — spre purcederea importantilor „ghietașari plutinți“ (germ. schwimmende Eisberge), cari apar în mările nordice și cari se aduc de acolo adese ori prin vânturi și cursuri în mările zonelor mai calde. Astfel de ghietașari au fost probaver aceia, cari au adus și au depus pe câmpia Germaniei nordice așa adese ori aflatele bucăți de stânci rotundate. Aceste le numesc germanii „Findlinge“, ieră în șciință își au primit numele general de „blocuri eratice“ (germ. Erratische Blöcke), și constau din acele speții de granit, cari se află la lumina dîlei în munții Șvediei, Norvegiei și Finlandiei, de ôrece nu se află pe întregul ținut nordic al Germaniei nici unde stânci de granit, de acea nici nu pôte se fie indoielă, că acele blocuri, cari au o mărime variabilă, fiind une ori de mai multe mii de chilogramme de grele, își trag originea dela numitele țeri. De acolo s'au aruncat aceste prin massa ghietașilor în mare și au ajans cu cursul apei în jos până în Germania, a cărei părți nordice erau mai nainte sub mare. La ridicarea lor peste nivelul mării au ramas blocurile în acele locuri, unde au ajans ghietaș cu aceste însoțită; blocurile s'au aședat în jos, ieră ghietașarii s'au topit mereu.

În munții Alpilor se întâmplă une ori, că părțile de jos ale unui ghietaș, cari s'au despiciat prin crepături de cele mai de sus, ajung într'odată în mișcare în spre jos foarte repede și pe luncile, pe care se rostogolesc ca așa numite lavine de ghietașari, cășună cele mai infricoșate prepădiri. Afară de aceste resturnături se presenteză pe munții innalți și adeverate lavine seu troiani de nêuă, și adecă se deosebeșce în privința purcederei lor trei speții de lavini.

De regulă își inchipue laicii formarea lavinelor așa, că o mică cătățime de nêuă din innălțimea unui munte cu nêuă acoperit ajunge prin ôreși care putere meteorologică într'o rotațiune, că cu ocaziunea acestei mișcări se adună la olaltă din esterior tot mai multă nêuă și prin aceea se formeză acele masse gigantice, cari acoper păduri, acoper lunci și impedecă cursul riurilor etc. Ca esemplar pentru acêsta privire își ieu mulți ômeni un bruş de nêuă, care, decă se aruncă în timpul muiat pe un coperiș de casă cu nêuă acoperit, tot creșce în timpul rotațiii sale în spre jos, formându-se astfel un bulgăre mare. Dară nu e nimic mai fals, decât acêsta opiniune; căci cursul formatic al lavinelor nu are cu acêsta nici cea mai mică asemănare! Lavinenele sunt rotațiunea și alunecarea în jos a întregelor bucăți de nêuă, cari ajung într'odată și contimpuran în mișcare și lângă acêsta se rostogolesc peste olaltă, inșe nu se măresc nici când prin alipirea și grămădirea nêuelor masse de nêuă din esterior.

Suprafața ghietașii din părțile cele mai innalte ale luncilor e prin inghietașarea nêuei topite în timpul verii așa de netedă, ca oglinda. Deci decă ninge pe un astfel de plan neted, apoi se grămădeșce nêua peste olaltă și are numai o conesiune foarte mică cu basa solidă, pe care ninge. Au ajuns acum aceste masse destrinse de nêuă în timpul iernii la o grosime și greutate mare, apoi pôte fi un vânt moderat de ajans spre a le puté

aduce în mișcare; ele alunecă apoi în jos, răpesc sub densele aflătorele masse solide de néuă, se măresc și se multiplică prin aceea și formeză în modul acesta aceea, ce se numește în limba germană „Staublawinen“, adică „lavine de pulbere“. Dacă nimeresc ea masse de néuă compacte de desupt deja aședate, apoi le pune și pe aceste în mișcare și prin acesta se mărește foarte lavina; prin urmare nu se întâmplă acest fenomen nici când prin rostogolirea la olaltă și prin rolarea seu combalarea masselor de néuă.

De ore ce cele mai înalte văli strimte ale munților Alpici acoperiți cu néuă eternă sunt unice locuri ale masselor de néuă, care formeză aceste lavini, de aceea au de a percurge o cale foarte lungă și o cădere înaltă și repede. Acesta esplică celeritatea extraordinară, cu care ajung lavinele la regiunile mijlocie ale munților, până unde se estinde activitatea lor. Acesta celeritate însă nu se poate esamina, dară ea se poate ghici prin acțiunile, cari le eserciteză. Acea, ce face lavinele înfricoșate, e apăsarea potentă a masselor destrinse, ieră nu greutatea acestora. Prin apăsarea mare purced inieptături în toate direcțiunile, al căror efect e de tot înfricoșat, decât se estinde numai pe îndepărtări mai mici: aci se desrădăcinéză păduri seculare, se aruncă ca pilele bolovani de stânci de un cuprins de mai multe mii de metrii cubici și trântesc colibi și căși și tot ce află înainte. Lavinele de pulbere apar numai în timpul de iernă și mai mult pe luncile mai de sus aflătore, astfel, că ținuturile locuite se cercetéză numai arare ori de acesti spectacoli.

Altfel stă lucrul cu a două specii de lavine, adică cu lavinele fundamentale (germ. Grundlawinen). Aceste constau din solide masse de néuă, care se desfac în timpul primăverii și al verii de pe cóstele munților mai jos întinse, decât fundamentul, pe care zac ele, se moie de apa de pe munți în jos strecurătore și subnivelul

masselor de néuă se desghiață contimpuran. Cu acesta ocaziune își pierd ceste din urmă duraveritatea lor și alunecă în jos, decât au ajuns desghiațarea până la marginea mai inferiără, urmând greutatei proprii. Astfel de lavini sunt foarte periculose și cășună daune mari, pentru că apar pe luncile mai înjosite și locuite, și pentru că se repetéză de regulă în tot anul. Massele de néuă de aceste lavini în jos conduse dislochéză adese ori pieriurile de munți, apa acestora se adună la un lac și acesta amenință luncile mai jos întinse cu o esundare, pe care le pôte pe un timp îndelungat să le streformeze în deșerturi. O altă daună constă în acea, că massele de néuă recesc foarte pământul și îl fac ne-fructiver, căci aceste sunt adese ori așa de importante, încât timpul unei veri nici nu e de ajuns spre a le topi. Pentru locuitori însă nu sunt aceste lavini tocmai așa de periculose, de orece direcțiunea lor se pôte ușor determina și prin urmare, nu clădește nime în aceea direcția nici o casă, și pentru că încă și timpul, în care apar de regulă, e cam cunoscut.

O a treia specie de lavini sunt așa numitele lavini alunecose (germ. Rutschlawinen), cari se disting de cele fundamentale numai prin aceea, că aceste alunecă de pe un plan mai puțin inclinat și de aceea năntéză mai mereu și de multe ori numai pe întrupte. La o stâncă seu la arbori potenți se opresc și apoi ierăși lunecă ceva mai departe; decât aceste pedeci s'au învins de apăsarea crescendă Ele sunt mai puțin periculose, cășună însă luncilor, unde remân în fine, tocmai acele daune, ca și lavinele fundamentale.

Deci din cele de mai sus ăse luminat se vede, că apa precipitată ca néuă seu înghiețată ca ghiață are o putere streordinară dinamică, o putere ruinătore, are o înfluiță frapantă asupra streformării unor ținuturi de pe globul pământului nostru!

G. Pocrean.

Înainte de primul bal.

— Epistola unei fete tinere. —

Scumpa mea Auroră!

Mâne sêra se va ține balul casinei române, la care, precum ț-am scris, și eu voi participa. Regret mult, că nu poți vini și tu. Cred, că ț-ai fi petrecut foarte bine, dar și eu așa avé mai mult curagiu, de cumva așa șci că și tu vei fi de față, — căci simt, că o amică fidelă ce mare tesaur este în asemenea timp.

Nu-ți poți întipui, cât de iritată sunt eu acuma. Deja de dece zile se petrece o adevărată gônă în casa noastră. Mama cât e diua tot alérgă, se cêrtă, e nervosă, încât avem ce ascultă. Nimica nu-i putem face pe plac. Deja la cestiunea alegerii de toaletă a erupt între noi resboiul. Eu am voit rosa, ea nici decât n'a renunțiat la alba. Șcii cât de bine-mi șede rosa și eu am voit să fiu frumoasă, foarte frumoasă... căci și el va fi acolo... m'a și angagiat la al doile quadrille, cu el voiu jucă și cotillonul, și „ardelenele“ nu le-aș da pe totă lumea!... Tu șcii, cât de minunat jôcă el „Ardelena“!... N'are dreptate Iulieta, că dânsul ș-ar pré obosi jocușă. Anul trecut la mătușă Rosa, în acel picnic neuitat, am danțat cu el foarte mult „Ardelena“, dar pe mine deu nu m'a obosit. Mi se pare, că Iulieta de un timp încoci se preface mult și își dă aerul de blasată; alaltă eri mi-a spus, că decât va veni la bal,

nu va jocă altele, decât quadrille-uri. I-a intrat gâr-găumi în cap. Unde vom ajunge, decât și fetele tinere vorbesc astfel!...

Ah! mie nu mi-i rușine să spun, că mor pentru joc. A sboră prin sală cu un jocuș bun, seu a te legănă în o „Ardelena“, pentru mine e plăcere, fericire. Îmi place și quadrillul, dar tocmai așa iubesc și valsul, mazurca, polca repede, — nu-mi pasă ori care se fie, numai să fie danț și se-l joc — cu el!... Acesta singură dorință doră nici nu e așa mare păcat, și ție me pot marturisi. Dar, pentru Dumnezeu, bagă de sêmă și decât din întâmplare el va merge la voi, nu cumva se me tradezi; nu mi-ar plăce să șcie, că m'am în-amorat de el.

Vai ce am diș?

Eu, înamorată?!... Nu-i adevărat, nu, nu, nu! O glumă numai. Atâta tot. Șcii cât de copilărosă sunt, se nu me creși, ride de mine, și cercetéză-me cât de curând ca se poți ride de mine în față. Cu tot dreptul merit acesta.

Dar nu luă în nume de rău dela mine, că-ți scriu despre asemenea lucruri. Mi-ar plăce să te înșciințez despre multe de tôte și despre lucruri mai înțelepte decât acesta, dar sunt atât de confusă, încâtabiă pot sêmă adun cugetele... și acele rătăcesc atât de neregulat în capul meu, ca și când ar jucă un danț nebul. Nu mai șcii de mine, indeșert m'am luptat, m'a invins frigurile de bal, nu mai am stare, nu mai pot să gândesc la alt ceva decât la bal, deja două nopți abiă am dormit ceva — dar totuș m'am visat cu el! — pe mama într'atâta am scos-o din răbdare, încât cu tótă ironia mi-a plesnit în față: ah! dragă domnișoră nervosă!

Însă ce pot să fac eu?! Aș dori să fiu atât de liniștită și indiferentă; am încercat în tot modul, dar nu merge, sângele nu mi se mai calmază și nencetat me ispitesc acele frumoase visuri ademenitoare, pe cari ori cine cu atâta plăcere le visază tréz!... Ierăș riđi!... Ride, scumpa mea, n'am ce face, am cădut în cursă, dóră nici nu voiu scăpă...

Acuma vęd, că-ți înșirai câte verđi-uscate, numai despre aceea nu țin scris, despre ce ar trebui. Ai avut amabilitatea a me întrebă de toaleta mea de bal? Aceea, scumpa mea, va fi foarte simplă, rochie albă, cu flori. Știu, că pe lângă celelalte fete, îmbrăcate tóte în mētasă grea, voiu fi o adevărată Cenușotca. Dar me mângăiu, că și așa voiu plăcé lui.

Tu inchipuitoare, — imi vei đice tu. Dar, să veđi, eu nu pot uită ceea ce dēnsul mi-a đis în ierna trecută într'o petrecere, că farmecul simplității i este mai strălucitor decât lucórea cea mai splendidă!... Atunci am avut o rochie de carton, cea cu puncte vēnețe ce am cumpărat la olaltă, și tu ai audit ce a đis Belei. Séu dóră numai ai glumit, dóră nici nu e adevăr, că i-am plăcut? În adevăr sūnt eu numai o inchipuitoare?

Fie! Acuma imi încred sórtea întēmplării. Sūnt pregătită și să vënd petringei... Dar, nu! Așa ceva n'aș puté suportă. Dēcă în adevăr nu voiu avé jocăuși, voiu deveni bolnavă, voiu veni numai decăt acasă și mai mult în tótă vieța mea nici nu voiu mai cugetă la bal!

Ce cugeți, cum să-mi pepten pērul?! Mama voiește să-mi fac o frisură cevaș mai naltă și mai îndesată și pe spate pletele să anine de jumătate. Am încercat deja și în două-deci de forme, dar nici într'un chip nu-mi stă bine. Cred, că voiu face mai bine, dēcă voiu rămānē la frisura-mi obișnuită. Asta e cea mai naturală, și lui așa i s'a făcut drag de mine... Veđi, ierăș cu ce pozitivitate vorbesc!

Ah! scumpa mea, nu me judecă pentru asta! Atât de bine-mi cade credința acēsta, și atât de mult me ademenește speranța! Tóte cugetele spiritului meu, fie-care palpit al inimei mele, fanteziile și dorurile mele se întrunesc la ideia asta. Ce pot să fac eu, dēcă fatalul val-vērtej me răpește cu sine, că înșelătórele unde me apucă; nu pot să me scap din cercul acestui farmec misterios și atrăgător, nu pot să-mi gonesc dinainte acea față, care imi apare și în visuri; aud vocea lui ce sună dulce, inima-mi i dă echo... sūnt a lui, a lui, a lui cu totul...

Tochmai primesc „Lira Mea!” Cred, că o ai. În ea cetesc:

Rang, mărire, avuție,
Nu me 'mbetă cu profum;
Îngâmfarea strălucie
Nu-mi dă bolduri nici decum.
Nu doresc eu věză, nume,
Pompe și lucruri domnești;
Nu doresc nimic în lume...
— Numai tu să me iubești!

Dar acuma, pa! Mama me chiamă să-mi încerc rochia de bal. Adio, scumpa mea! Despre bal țin-o scrie mult, mult, dar și mai mult despre — el... Dar pst! Nu vorbi nimenui, ca nu cumva să tradezi pe aceea, care te iubește atât de sincer și te sărută și te îmbrățișeză de mii de ori. Âncă odată, pa!

Hortensia.

E c h o .

„La Vie Moderne” povestește o anecdotă asupra tatălui împărătesei Austro-Ungariei.

Tatăl împărătesei, principele de Bavaria, călătoría în 1873, dela Munich la Viena, într'un tren ordinar.

Un domn, optician la Viena, care se află în acelaș va-gon, deschise vorba cu el.

Principele, fără a-i spune cine e, i respunse că merge la Viena ca să vędă pe ginerele seu.

— Ginerele dvóstre este în comerčiu?

— Da și nu.

— Cum? Da și nu... Ce ciudată meseriă are el óre?

— În adevăr, — respunse principele, — are o ciudată meseriă.

— De ce nu se lasă de dēnsa, și nu se apucă de alta?

— Ce vrei? I-am spus'o și eu, dar sūnt une-ori meserii de care omul nu se póte lāsă. Se crede îndatorat a se ținē de dēnsele.

— Permiteți-mi a ve spune că ginerele d-stre este un adevărat original.

— Singur în felul seu în tótă Austria.

Domnul povestește atunci că el este optician, că ginerele seu eserciteză la Viena aceeași meseriă, apoi coborând din tren, rógă pe principe să presintă complimentele sale ginerului seu.

— Dar tot nu-mi ați spus ce face? — adauge el.

— Cum ați spus chiar d-stre o ciudată meseriă; e împărat și rege.

Cu chipul acesta opticianul căpētă clientela întregi curți din Viena.

*

Dómna V. întrebă pe amica sa dna M. despre dl X., ale cărui cisme sūnt d'o mărime mai mult de cât respectabilă.

— Mi s'a spus, că i-ai đis să nu mai pună picioarele în casa dtale.

— Da, draga mea, casa mea este foarte mică!

*

Doi servitori vorbesc de stăpânii lor.

— Ei, Stane, — đise unul din ei, — ești mulțumit de stăpânul teu?

— Da... me înțeleg bine cu dēnsul. Eu i scutur hainele lui și el pe ale mele.

— Ești foarte norocos!

— Me iertă! eu să-i scutur hainele, aștept să nu le mai pórte; dar el, n'are răbdare, nu așteptă.

*

Părerea unui factore asupra femeilor:

O femeia măritată este o scrisóre ajunsă la adresa sa.

O domnișórá este o scrisóre netrămisă încă.

O fetă bătrână este o scrisóre uitată la poste-restante.

Literatura si arte.

„Lira Mea” s'a espedat tuturor abonanților, și deja primiram din mai multe părți scrisori, cari ni relatează despre supriinderea generală ce a produs eleganța acestei edițiuni, în deosebi însă a esemplarelor de lux. De pretotindene se constatéză, că încă nu s'a dat în mânil publicului românesc o carte atât de splendid legată. De aceea este foarte acomodată pentru cadouri. Cei ce vreu să-și comandeze, mai pot să-și capete esemplare; broșate cu 2 fl., legate cu 3 fl. Colectanții vor primi după 10 esemplare unul gratuit.

„Armonii.” Sub titlul acesta dl Dimitrie Gusti publică într'un volum de 155 pagine, culegerea tuturor versurilor: române, italiene, franceze, germăne, ebraice etc. publicate cu ocasiunea proclamării regatului României și a încoronării. Acesta culegere este dedicată regelui și reginei României, a căror portrete figuréză în fruntea cărții.

Psaltichia bisericească, aşezată în note musicale, de Silvestru Morariu Andieviciu, archimandrit consistorial și vicariu arhiepiscopal. Sub acest titlu primirăm din Cernăuți o broșură tipărită pe spesele fondului religios gr. or. al Bucovinei în 1879. Această de sigur va fi bine primită de toți cei ce se interesează de muzica noastră bisericească, și credem că se va și răspândi cât de mult, căci prin acest manual se va putea regula modul cântărilor și se va introduce o uniformitate dorită de toți credincioșii.

Jurnal pentru copii. O lipsă de mult simțită în literatura noastră se va suplini acuș. Această lipsă a fost un jurnal pentru copii, de care în alte literaturi există de mult. Dna Maria Rosetti, soția și mama de model, vine să scotă un astfel de jurnal, care va fi ilustrat și va avea de scop a pune literatura, științele și artele la îndemâna copiilor. Saluțăm cu bucurie această întreprindere importantă și i dorim tot succesul!

O dramă nouă a eșit de sub tipar de dl I. P. Bancov, sub titlul: „Tăierea boerilor la Tergoviște sub Mircea II.” Nu știm unde se află de vânzare.

Din „Noua Bibliotecă Română” a eșit broșura a șesea, care conține: „Visita în carcer” humorescă de Ernest Eckstein și „Drapelul” novelă de Jules Claretie. Prețul unei broșuri e 15 cr. la tipografia Alexi în Brașov.

Diaristic. „Românul” dela anul nou încă apare în format mare de șese colone, întocmai ca „Binele Public”.

Musică nouă. La Táborszky și Parsch în Budapesta a apărut: Wiedersehen-Marsch, de Filip Fahrbach jr., prețul 60 cr.

C e n o u ?

Carneval. „Balul român din Budapesta” în anul acesta se va ține la 18 februarie în hotel Europa; patronese vor fi: dna Elena Tisza n. cont. Degenfeld, soția cunoscutului filo-român Coloman Tisza, actual prim-ministru și dna Ecaterina Gal soția dlui deputat dr. Iosif Gall. Venitul curat se va da Societății Petru Maior. Ofertele sunt a se trimite la curatorul Societății, Il. S. dl Ioan cav. de Puscariu strada radială nr. 78. — **In Satu-mic** lângă Lugoș, reuniunea de cântări de acolo, compusă din plugari, sub conducerea plugarului Dimitrie Gherda din Chiseteu, a dat de curând un concert, la care a asistat un public numeros. Această reuniune s'a înființat la inițiativa învățătorului Zenobiu Lugoșan, carele a fost spriginit și de preotul Ioan Hora. — **La Cernauti** Societatea academică „Junimea” va aranja la 7 februarie st. n. o serată, în care ospetii se vor înfățișa, séu în toaletă de serată séu în costum național. — **La Zernesti** reuniunea femeilor române va aranja în 17/29 l. c. bal; președinta comitetului e dna Maria N. Garoiu n. Mețian. — **Casina română din Beiusi** va aranja la 11 faur un bal în favoarea bibliotecii sale, balul se va ține în sala ospetăriei opidane. — **La Brasiov** reuniunea română de gimnastică și de cântări va aranja în 9/21 l. c. bal-calicot fără masce.

Hymen. **Dl Sava Andru**, notar în comitatul Biharia, la 24 l. c. va serba cununia sa cu domnișora Rosalia Papp, fiica parocului din Holod în Biharia. — **Dl Paul Fassie**, jude regesc în Vașcău, comitatul Bihariei, ș-a incredințat de soție pe domnișora Ecaterina Roman, nepotă a Esc. Sale mitropolitului Miron Romanul.

Congresul sêrbesc n'a avut norocul să se întărească nici al doile ales al seu, episcopul Jivcovicu. Acuma dară coróna va usă de dreptul seu de denu-mire. Această se va întâmplă în ședința de mâne, duminică; noul patriarc va fi Angelicu, candidatul guvernului, carele la alegeri n'a putut întruni mai mult decât 10—12 voturi.

Dl dr. Brânza, membru al Academiei Române, petrece de mai multe săptămâni în Budapesta, unde face studii de botanică în Muzeul terii, pe care ênsuș l'a îmbogățit cu vr'o 24 de plante mui rari.

Din Brașov primirăm un raport despre activitatea Asociațiunii pentru spriginirea învățăcelor și sodalilor români meseriași de acolo dela întemeierea ei în 1871 până inclusive 1881. Din acesta vedem, că numita Asociațiune a avut 57 membri fondatori, 17 membri ordinari, 10 membri protegetori, 7 donațiuni. 10 membri onorari; a aşezat 323 învățăceli la meserii, 109 sodali au eșit sub auspiciile Asociațiunii. Cassa are 2395 fl. 21 cr. Președintele comitetului e dl Bartolomeiu Baiulescu, secretar dl dr. Ioan Bozocan.

În Crivoscie s'au ivit așa turburări, încât a trebuit să se dirigeze într'acolo mai multe regimente spre a face pace. De trei-spre-dece ani locuitorul de acolo n'a fost în stare să înduplece pe crivosceni ca să deie recruți, de și ei aveau să deie numai 14. Acești 14 vor costă pe stat fie-care cât un regiment. Ministrul de războiu va cere un credit nou, cam de 10—20 milioane. Spre acest scop delegațiunile se vor convoca pe 28 l. c.

Arderea unui circus. O depesă ni anunție, că mercuri spre joi noptea a ars în București un circus, al lui Krembser. Focul s'a răspândit cu așa repeziune, încât nu s'a putut mântui mai nimica. Au ars toate decorațiunile, dintre cai numai 18 s'au mântuit, ier 34 au ars în flacări. Spaima a fost mare, căci în apropiere se află mai multe zidiri ce se aprind ușor, ier animalele din menagerie făceau un vuet înspăimântător. Păguba e foarte mare.

Un testament curios. Dilele aceste a încetat din viață C. bêtărânu portărel de pe lângă tribunalul de Ilfov, în București. Între hârtiile defunctului, precum cețim în „Bin. Publ.”, s'a găsit un testament făcut în regulă, prin care, între alte dispoziții, în lipsă de moștenitori direcți, lasă un legat de 2000 galbeni pentru întreținerea și îngrijirea unei cățelușe, la care defunctul a ținut foarte mult în viață.

Môrtea unei june femei române. După încheierea nrului trecut primirăm scirea tristă din Arad, că Ersilia Lazar n. Nicóra, soția dlui avocat George Lazar și fiica dlui David Nicóra din Arad, a încetat din viață. Această împărțășire a șternit durere generală, doliul familiei gelitóre este doliul general al tuturor, cari au cunoscut pe repausata. „Am fost bună eu, Dómne ajută-mi”. Aceste cuvinte, dișe de sute de ori, le mai repeți odată, și apoi, ne scrie corespundentele nostru, întunecată de lacrimi, privirea cea blândă a ochilor sei dispărú pe vecie. Conștiința ei deștépță, sciea că a fost totdeuna bună, și de aceea se tot rogá lui Dđeu să-i ajute... să-i ajute a goli páharul agoniei și al durerii de a lăsá pe un soț iubit și iubitor, pe o mamă dulce care o învățase a se rogá lui Dđeu până în cele din urmă mominte ale vieții, și pe un tatá bun al cărui cel mai scump tesaur a fost fiia sa iubită. Cu familia gelitóre și Euterpea română a îmbrăcat doliu, căci repausata avea de scop să codifice melodile naționale și să le redeie astfel némului românesc. Înședar! căci autórea „Primului bal” și a „Florei” nu va mai delectá inimile omenești! Înarmoréntarea fericitei s'a întâmplat duminică, participând un public numéros, care i-a dat ultimul tribut al iubirei și stimei depunând pe coșciug urmátóarele cununi: Georgiu Lazar ca soț „neuitatei sale soții”, dl Ioan P. Desseanu, dómna Aurelia Beleş „ultimul adío amiceei sale Ersilia”, dșóra Ana Bonciu „amiceei mele Ersilia”, dómna Letiția Oncu „scumpei mele amice Ersilia”, dșórele Mișiciu „amiceei Ersilia”, dșóra Teresia Schwartz și junimea română din Arad: „cu pietate”. Anunțul de doliu al familiei sună

astfel : Georgiu Lazar avocat in Vinga, cu inimă frântă de durere aduce la cunoștință în numele seu, a socriilor sei David Nicora și soția sa Maria nasc. Șerb, a cumnaților sei Aureliu și Valeriu Nicora, precum în numele părinților sei Ioan Lazar și soția sa Ana nascută Memetea, a fraților sei Teodor, Gavriila și Ioan, și a surorilor Maria măritată Popa, Rosalia, și a numeroșilor consăngenii remași în doliu, că iubita și neuitata sa soție respective fiică, soră, noră, cumnată și consăngենă Ersilia Lazar nasc. Nicora a repausat în Domnul în 2/14 ianuarie a. c. dimineața la 3 ore în etate de 19 ani, și în patra lună a căsătoriei sale fericite. Fie-i țărina ușoră și memoria binecuvântată! Arad, la 2/14 jan. 1882.

Au murit : *Elena Pallady* nasc. Topay, soția Rds. D. archidiacon onorar și protopop din Boroșel diecesa Orașii mari. Repausata a trăit 67 ani, din cari 52 în căsătorie fericită; a fost o femeie virtuoză, soție exemplară și mamă bună. E gelită, afară de soțul seu, de fiii sei: Antoniu preot, Victor proprietar, Samuil tutor cercual și de fiica sa Maria, preotă, măr. Boroș.

Greșelile de tipar sunt demonii diarelor. Ori cât am voi să ne ferim de ele, par că nu putem. Astfel și în piesa „Doue emancipate” din nr. trecut s’au vërit doue. În scena II, în loc de : „El ar fi dispărut” s’se cetescă : „El ar fi disperat”. Mai la vale, în loc de : „Vorbe de milă : simțul femeiesc” s’se cetescă : „Vorbă de milă simțul femeiesc”.

Cronica lumii.

Regele și regina Spaniei petrec la curtea portugesă în Lisabon, unde se arangază diferite festivități în onorea lor. Totodată s’a ținut și o expozițiune pe care însuși părintele regelui, Dom Fernando, a deschis-o.

Tunelul St. Gothard e deschis. La 24 l. tr. s’au terminat lucrările marelui tunel și chiar în acea zi a trecut un tren ușor prin tunel. În zilele următoare au trecut tunelul mai multe trenuri cu o viteză de 35 până la 40 de minute. La 27, în urma unei întruniri oficiale în Berna la care se află present și delegatul Italiei, s’a făcut o cursă prin tunel, la care au luat parte doi consilieri ai federațiunii, președintele căii ferate St. Gothard, inginerul superior și tot personalul tehnic. Trenul consistând din mașină și doue vagone se mișcă încet, pentru ca să se pōtă esamina bine lucrările de zidării prin tunel. După o călătorie de patru ore trenul a sosit în Airolo. Esaminarea a dat drept rezultat, că tunelul care are o lungime de 15 kilometre este zidit foarte solid, că trecerea prin el în ori-ce privință e fără pericol și că tunelul pōte fi predat fără nici un inconvenient în exploatare. Jenă a fum, ventilațiune rea seu căldură nu se simt nici în mijlocul tunelului chiar. La fie-care kilometru se află în tunel o lampă mare. Festivitățile pentru inaugurarea deschiderii tunelului vor avé loc la 1 iunie viitor. Dela anul nou începū comunicățiunea postală și de mărfuri prin tunel.

De pe bulevardul Parisului. Un tinër străin, sosit de curând la Paris, se preumblă pe bulevardul Sebastopol, purtând la cravata sa un ac c’un diamant foarte mare. El se oprî în fața unor tablouri espuse pe stradă, când un individ, îmbrăcat foarte elegant, uitându-se și dënsul la tablouri, i adresă câteva cuvinte relativ la tablourile ce aveau în față-le, pentru ca să-l pōtă întrebă : „Pentru prima oră visitați Parisul?” — „Da, domnule.” — „Eram sigur vëdându-ve că purtați cu atâta nesocotință un ac de un preț... Se vede, că

nu cunoșceți desteritatea cavalerilor noștrii de industrie”. În urma înțeleptelor povețe date d’acest onest personagiu, el își scōse acul dela gât și-l băgă în busunar. Amândoi își urmară calea vorbind despre diferite lucruri și se opriră din nou în fața unei alte expoziții de tablouri unde se mai aflau încă și alți curioși. Străinul se întorse puțin spre a împărtăși companionului seu câteva impresiuni, când băgă de sēmă că acesta perise de lângă dënsul — cu acul cu tot.

Ghicitura de semne

de Dragina Mera.

§§§!(0, !:§†§(~ (0)+!)|!,
 □(~ (0)\$(- ~),)0\$□§ □(:§0:!! :.(!,
 †§(~ * *\$□!,\$ †§[§ †§(~ —.:(0:!! □* *!|
 †§ * (§:§ ! ~):.†! □(|§! □)□* *(!|,
 □§ (0\$§§ ?! :§):. †! —):!§ (†:.(!§,
 †! * * :§[! ;;†):. ~! §((0?)□(;
 □§ (0\$§ □(:0?).. †! |. :§|:(0)□* *(!§
 □§ (0\$§ :0) (0):. †) □) —.!!; □ ~,0?G!
 ?0:.(!|!§|.

Termnul de deslegare e 1 februarie. Ca totdeuna, și de asta-dată se va sorti o carte între deslegători.

Pōsta Redacțiunii.

Dnei L. G. in Orșiera. Ne bucurăm, că am putut face acea surprindere. Din alte părți ni se relatază aceeaș mulțămire.
Me ’ntrebi de ce? Pentru că nu e bună. Cealaltă se va publică în „Șeșetóre”.
Dlui G. O. G. in Bucuresci. Broșurele indicate nu ni-au sosit. Exemplarele cerute se expedză.
Honoriu. Nu a fost la înălțimea celor ce se publică în fōia noastră.
Amalia. E scrisă cu multă vervă, însă în forma sa de acum nu se pōte publică.

Călindarul săptămânei.

Diua sept.	st. v.	st. n.	Numele sântilor și serbătorile.	Sórele resare	Sórele apune
Dumineca	10	22	Par. Grigorie Nis.	7 54	4 31
Luni	11	23	Cuv. Par. Teodosie.	7 53	4 33
Marti	12	24	Mnța Tațianc.	7 52	4 34
Mercuri	13	25	Muc. Ermil.	7 51	4 36
Joi	14	26	SS. PP. uciși în Sin.	7 49	4 38
Vineri	15	27	Cuv. Pavel Tibeul.	7 48	4 40
Sămbeta	16	28	Înch. lant. Ap. Pet.	7 47	4 42

☛ Cei ce doresc a spriginî fōia noastră și în anul curent, binevoiescă a-și rennoi abonamintele de timpuriu, căci **a conto nu putem trãmite fōia nimenuia;** de aceea dela aceia cari în cinci zile nu ne vor raspunde prețul de prenumerațiune, vom incassă competența prin ramburse postale.
 Spre a evită dară ori ce neplăcere, rugăm pe aceia, cari nu mai vor să fie abonanții noștri, să ne ’napoieze numérlul acesta, ca astfel să-i ștergem din registru nostru.

Proprietar, redactor respunđător și editor : **IOSIF VULCAN.**

Cu tipariul lui Eugeniu Hollōsy in Oradea-mare. Strada principală nr 274..